

SAKSPAPIR

Saksnr	Utval	Type	Dato
10/2018	Ombodsutvalet	PS	28.05.2018

Sakshandsamar	Arkiv	ArkivsakID
Trine Pettersen Grønbech		18/646

ORIENTERING OM FRAMLEGG TIL NY KOMMUNELOV

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

1. Ombodsutvalet tek sak om framlegg til ny kommunelova til orientering.
2. Når kommunelova er vedteken blir det fremja ny sak for Ombodsutvalet om konsekvensar for Vaksdal kommune sine reglement.

Ombodsutvalet - Sak 10/2018

OMB - Behandling:

Samrøystes vedtak.

OMB - Vedtak:

1. Ombodsutvalet tek sak om framlegg til ny kommunelova til orientering.
2. Når kommunelova er vedteken blir det fremja ny sak for Ombodsutvalet om konsekvensar for Vaksdal kommune sine reglement.

Saksopplysningar:

Kort om saka

Regjeringa har lagt fram framlegg til ny kommunelov. Kommunelova skal framleis vere ei rammelov som gir generelle og likelydande reglar for alle kommunar og fylkeskommunar, og store deler av framlegg til ny kommunelov er vidareføring av gjeldande rett og praksis. Likevel er det ei rekkje endringar. Saka her presenterer kort dei som departementet har uttrykt som dei viktigaste. Det har vore eit overordna mål å styrke det kommunale sjølvstyret. Vidare skal lova gje kommunane eit grunnlag for å styre og føre kontroll med eigen og andres verksemd. Det har vore eit mål for departementet å forenkle lovtesten slik at den blir meir oversiktleg, brukarvennleg og lettare å lese.

Bakgrunn

Det er 26 år sidan førre ging det vart lagt fram framlegg til ny kommunelov. Samfunnet, kommunane og teknologien har endra seg mykje på desse åra. Kommunane har fått fleire og større oppgåver både som tenesteyter, samfunnsutviklar, næringsaktør og den kommunale organisasjonen og bruken

av ulike styringsverktøy har vorte meir kompleks. Internasjonale pliktar har fått auka betydning, mellom anna innan EU/EØS- retten. Det har vidare gjennom åra utvikla seg ein monaleg praksis knytt til føreseigna i lova utan at det har vore gjennomgått ein samla gjennomgang av kva aom er uklart, spørsmål som lyt regulerast på anna måte eller spørsmål som lyt regulerast.

NOU 2016: 4 Ny kommunelov vart levert 10.03.2016. Utvalet foreslår å vidareføre grunnstammen i dagens kommunelov, men foreslår endringar som skal bidra til å styrke det kommunale sjølvstyret, forbetre eigenkontrollen hos kommunane og forenkle reguleringa av kommunesektoren.

I høyringa vart det uttrykt brei støtte til dei fleiste framlegga. KS sitt hovudinntrykk er at lovframlegget:

- Styrkar det kommunale sjølvstyret
- Framleis gir stor organisasjonsfridom
- Skaper tydelegare skille mellom politikk og administrasjon
- Legg vekt på den langsiktige økonomiske handlefridomen i større grad
- Har ein ryddigare struktur på interkommunalt samarbeid
- Styrker kommunanes høve til å sikre etterleving av lover, forskrifter og vedtak.
- Er tilgjengeleg for ikkje- juristar som i hovudsak skal nytte lova i sitt virke, både folkevalte, innbyggjarar og tilsett administrasjon
- Noko gjenstår: Medverkningsordningar bør lovregulerast som innbyggjardeltaking og ikkje som folkevalte organ.
- Kompensasjon for velferdsordningar
- Lovframlegget opnar ikkje for samfinansiering mellom kommunar og fylkeskommunar.

Prosess vidare:

Departementet fremja Prop.46 L (2017 -2018) Ny kommunelov i statsråd 16.03.2018. Saka ligg no i Kommunal- og forvaltningskomiteen som har frist for å gje innstilling 31.05.2018.

Departementet legg til grunn at ulike føresegn av lova vil tre i kraft på forskjellig tid. Deler av lova vil tre i kraft 01.07.2019. Men det vil bli gitt nærare overgangsføresegnar som tek høgd for kommune- og fylkestingsvalet i september 2019. Andre deler av lova, til dømes føreseigna om økonomi synast turvande å la tre i kraft 01.01.2020. Fram til lova trer i kraft vil departementet utarbeide forskrifter til den nye lova og gjennomføre informasjon- og opplæringstiltak.

Når kommunelova er vedtaka er det naturleg at Ombudsutvalet går gjennom og oppdaterer kommunale reglement som blir påverka av den nye lova.

Hovudinnhald i lovframlegget:

Kommunalt sjølvstyre. Det vert foreslått å lovfeste det kommunale sjølvstyret og einskilte prinsipp for nasjonale mynde sitt tilhøve til kommunane. Lovfestinga er ei vidareføring av Grunnlova § 49(2) som seier at innbyggjarane har rett til å styre lokale anliggender gjennom lokale folkevalte organ, men at nærmare føresegn om det lokale folkevalte nivået må fastsettast i lov. Prinsippa er i samsvar med det Europeiske Charteret om kommunalt selvstyre. Dei er: Forholdsmessighetsprinsippet, Nærleiksprinsippet og Finansieringsprinsippet.

Saman med lovfesting av det kommunale sjølvstyret vil desse prinsippa etter departementets vurdering seie noko om kva kommunar er, og om rammene for kommunar som sjølvstendige og sjølvstyrte organ, som samstundes er ein sentral del av eit nasjonalt system.

Informasjonsplikt: Informasjonsplikten bør supplerast med ein føresegn om tilrettelegging og tilpasning av informasjonen til målgruppa, anten det er innbyggjarar, media eller andre aktørar. Informasjonsplikten omfattar også kommunal aktivitet i andre verksemdar som utfører oppgåver på

kommunen sine vegner. Departementet viser til at kommunane bør utarbeide ein informasjonsstrategi.

Folkevalte organ: Reglane blir tydelegare og forenkla. Kommunane kan berre opprette folkevalte organ som er omtalt i lova. Alle folkevalte organ, men unntak av kommunerådet, skal følgje hovudregelen om opne møter. Folkevalte får ein utvida innsynsrett i kommunale saksdokument.

Folkevalte: Det knytter seg rettar og pliktar til det å vere folkevalt og lova skal gjere det klårt og tydeleg kva for personar som skal reknast som folkevalte. Lova inneheld ei presisering av folkevalte.

Administrasjonen: leiaren for administrasjonen blir kalla kommunedirektør i lova. Lova inneheld ei tydeleggjering av ansvaret og mynde som kommunedirektøren har. Mellom anna blir det presisert at kommunedirektørens utgreiingsplikt for saker som skal til politisk handsaming skal gje eit faktisk og rettsleg grunnlag for å treffe vedtak. Det vert peika på at det då blir dyelegare at kommunedirektøren har eit sjølvstendig fagleg ansvar for å fremlaggje dette uavhengig av om dette er i strid med politikaranes oppfatning av røynda eller deira meiningar. Kommunedirektøren vil ha plikt til å melde frå om både faktiske og rettslege feil. Vidare vert det presisert at iverksetting av vedtak skal skje utan ugrunna opphald. Det vert også foreslått å gje kommunedirektøren eit lovfesta ansvar for det løpande personalansvaret for den einskilte og for tilsettingar. Departementet vil særleg trekkje fram at framlegget vil styrke det grunnleggjande skiljet mellom folkevalte og administrasjonen og kommunedirektørens heilskapelege leiaransvar for administrasjonen.

Ordførar: Generelt har det vore uttrykt ynskje om å utvide ordførarens mynd og oppgåver. Det kjem til uttrykk gjennom: Framlegg om å tildele ordførar mynde til å opprette einskilte typer utval. Framlegg om forslagsrett i organ der ordføraren ikkje sjølv er medlem. Framlegg om å gje mynde til å treffe vedtak i hastesaker og til å treffe vedtak i saker som ikkje har prinsipiell betydning. Ordføraren bør påleggast ein plikt til å rapportere til kommunestyret om korleis delegert mynde er nytta.

Kommunal parlamentarisme: Det vert foreslått at det skal krevjast 2/3 fleirtal for å kunne innføre kommunal parlamentarisme som styringsform. Kommunerådet skal rapportere til kommunestyret om prinsipielle vedtak som rådet treffer. Det vert også foreslått ein rett for kommunestyremedlemmane å fremje private forslag.

Ombodspunkt: Departementet foreslår å endre reglane om ombodspunkt i kommunelova. det er framlegg om å innhente samtykke for at ein kandidat skal vere valbar og pliktig til å ta imot val til folkevalt organ. Med det vert OSSE si opmoding om å sikre at norsk lov er i samsvar med FNs konvensjon om sivile og politiske rettar. Det følgjer av konvensjonen at ingen skal bli tvunget til å vere medlem av eit politisk parti eller ein politisk gruppe som vedkommande sjølv ikkje hat valt.

Suspensjon og frataking av verv: Det vert foreslått å gje kommunestyret høve til å suspendere ein ordførar som er tiltalt for forhold som kan straffast med fangsel i 3 år eller meier. Krav om 2-3 fleirtal i kommunestyret. Det vert også foreslått eit snevert høve for kommunestyret til å frata ordføraren dette vervet dersom ho eller han er uskikka. Krav om 90% fleirtal i kommunestyret. Vedtaka kan påklagast til departementet. Klageretten er ei garanti for rettstryggleiken.

Velferdsgoder: Foreslår ein plikt for kommunane til å syte for reglar som sikrar folkevalte ulike typer permisjon, til dømes foreldrpermisjon. Dei skal også syte for at folkevalte får same rett til sjukepengar og ytingar ved yrkesskade som tilsette i kommunen. Rettane gjeld folkevalte med vervet «som hovedbeskjeftigelse»

Sakshandsamingsreglar: Skal gjelde for alle folkevalte organ, det vil ikkje lengre vere høve til å opprette organ der det vert vedtatt at einskilte av sakshandsmingsreglane skal gjelde. Samankomstar

av folkevalte for å drøfte ei konkret sak må skje i oppretta folkevalt organ, det må vere i tråd med møteprinsippet og følge reglane for sakshandsaming. Reglane om møter, innkalling og saksliste er i hovudsak vidareføring av gjeldande rett og praksis. Men det er foreslått å lovfeste at 1/3 av medlemmane ikkje berre kan krevje møte men at det også betyr å få ei bestemt sak på sakslista. For Saksførebuande opplæring vert det presisert at det ikkje gir rett til å lukke møtet. Det er tatt inn presiserte reglar om møteboka som særleg viser at avstemningsresultatet kjem fram, vurdering av ugildskap og fritak. Det er elles opna for utvida bruk av fjernmøte både for kommunale organ og styre i kommunale foretak. Og det er framlegg om vidareføring av høvet til å gje andre organ mynde til å treffe vedtak i hastesaker. Eine føresegn om ugildskap.

Interkommunale samarbeid: Forslag om å oppheve den såkalla § 27- modellen. I staden vert det innført kommunale oppgåvefellesskap og interkommunale politiske råd som nye interkommunale samarbeidsmodellar. Departementet viser til at kommunane bør få tilbod om ein enkel samarbeidsmodell for produksjonssamarbeid om mindre omfattande oppgåver, noko som vil kunne gje mindre kommunar ein enkel, fleksibel og billig organisasjonsmodell for interkommunalt samarbeid.

Økonomiforvaltning: Kommunane sitt ansvar for å ta i vare eigen økonomi og handlingsrom på sikt vert gjort tydelegare i lova. Det er framlegg om å gje kommunestyret plikt til å fastsetje finansielle måltal (lokale handlingsreglar). Kravet til minimumsavdrag på lån vert auka. Lovfesteing av reglar for berekning av sjølvkost.

Styring og kontroll: Forslag om at kommunestyra må vedta ei eigarskapsmeleidng. Eigarskapsmeldingar skal gje oversyn over dei kommunale selskapa kommunen sjølveig. Kommunane sine prinsipp for eigarstyring og kommunane sitt formål med eigarskapen. Det er framlegg om utvida innsyns- og undersøkingsrett for kontrollutvalet og revisjonen i private verksemder som utfører oppgåver for kommunen. Innsynsretten skal kunne brukast til å kontrollere at kontrakten med den private verksemda blir oppfylt. Det er framlegg om at rekneskapsrevisor får ein utvida plikt til å undersøkje om økonomiforvaltninga følgjer lovar og reglar.

Statleg tilsyn: Forslag om at kommunane får partsrettar i alle faser at eit tilsyn. Fylkesmannen får ei tydelegare rolle i å følgje opp og ha dialog med kommunane. Det vert også lagt opp til ei sterkare samordning mellom det statlege tilsynet og kommunane sin eigenkontroll.